

ÅRSPLAN

Ternevig barnehage

2021-2023

Kristiansands
barnehagen

Et godt sted å være—et godt sted å lære
Lekne rause barn med god selvfølelse

KONTAKTINFORMASJON
Ternevig barnehage

Besøksadresse:
Ærfuglveien 13 c,
4623 KRISTIANSAND

Brevpost sendes til:
Ternevig barnehage,
Postboks 5576,
4677 KRISTIANSAND

Tlf.: 99 700 223
post@ternevig-barnehage.no

Hjemmeside:
www.ternevig-barnehage.no

Styrer/Eier: Jorunn Elle Sylvester
Daglig leder/Eier: Gerd Stedjan

Innhold

- 2 Vår barnehage
- 4 Barnehagens formål og innhold §1
- 5 Barns rett til medvirkning og barns beste
- 5 Verdier i praksis
- 6 Overganger
- 7 Ny i barnehagen
- 8 Oppstart: avdeling Måkeungene
- 9 Oppstart: avdeling Terna
- 10 Overganger innad i barnehagen
- 11 Overgang barnehage-SFO skole
- 12 Foreldresamarbeid
- 13 Rammeverket for kvalitet og mestring
- 14 Lek & læring
- 15 Hovedsatsingsområde
- 16 Demokrati og barns medvirkning
- 17 Kommunikasjon og språk
- 18 Mangfold, likestilling og respekt
- 19 Bærekraftig utvikling
- 20 Livsmestring og helse
- 22 Mobbing i barnehagen
- 24 Årshjul for barnehagens forebyggende arbeid
- 25 Vurdering og veien videre
- 26 Progresjon i barnehagen
- 27 Pedagogisk dokumentasjon
- 28 Plan for arbeidet

Velkommen til Ternevig barnehage!

Årsplanen vår skal gi et innblikk i hvordan vi vil jobbe det neste året og hva vi synes er viktig å ha fokus på i vårt arbeid for at barna skal trives og utvikle seg.

Vi ønsker å gi barna gode opplevelser som kan danne grunnlag for positiv selvfølelse, vennskap, inspirasjon til variert lek, språkstimulering og læring innenfor de ulike fagområdene.

Ternevig Barnehage åpnet august 1997, og er en offentlig godkjent, privat eid 2 avdelings barnehage. Vi holder til på Møvig i ytre Vågsbygd, med Ternevig båthavn og Ternevig omsorgssenter som nærmeste naboer.

Avdelingene heter Terna, for 3-6 åringene, og Måkeungene for barn i alderen 0-3 år.

Barnehagen ligger i «speiderhuset» som eies av 7.Kristiansand sjøspeider,

Barnehagen er plassert i et populært turområde, og har kort vei til gårdene Brøvig og Bakken. Rundt oss er det både landlige og maritime innslag, og mange muligheter til å utforske naturen.

Vi er heller ikke langt unna et spennende hagesenter, hvor vi av og til er innom med barna for å handle frø og planter til barnehagen, eller oppleve julestemning og se på juleutstillingene i desember.

Våre nærmeste barnehage-naboer er Mummidalen og Andungen.

I nrområdet vårt ligger Møvig ungdomsskole og Sjøstrand barneskole. Mange av barna skal på Sjøstrand når de begynner på skolen.

En fin tur unna ligger Andøya, og i motsatt retning kommer vi til Møvigstranda med spennende turområder ved Sumatra.

Utelekeklassen vår er naturlig kupert, og stimulerer til varierte aktiviteter og motorisk utfoldelse.

Vi har et dekkmiljø hvor barna får stimulert balansen, klatreferdigheter, utforskertrang, samspill, fantasi og kreativitet.

Vi er også heldige å ha naturens egne klatrefjell på lekeklassen vår. Naturen stimulerer til allsidig bruk av både kropp og kreativitet, og gir muligheter for å dele opplevelser og oppdagelser, for eksempel når man graver opp (eller ned) hemmelige skatter i sand og jord både i sand og jord.

Ternevigsangen

Sommer'n er her
atter en gang
En sommervind
stryker meg
lett over kinnet
Sommer—
her i Ternevig!

Måkeskrik
i hver en vik
Solvarme dager
og svale kvelder
Sommer—
her i Ternevig!

Bjørn Svendsrud

Velkommen til Ternevig barnehage!

Vi ønsker å gi barna opplevelser som kan danne grunnlag for positiv selvfølelse, vennskap, inspirasjon til variert lek, språkstimulering og læring innenfor de ulike fagområdene.

Barnehagens samfunnsmandat er å tilby barn under opplæringspliktig alder et omsorgs- og læringsmiljø som er til barns beste. Den skal både være en pedagogisk virksomhet og et velferdstilbud for småbarnsforeldre.

Barnehagen skal støtte og ta hensyn til det enkelte barn, samtidig som hensynet til fellesskapet ivaretas. Dette kommer til uttrykk gjennom de ulike fagområdene og i barnehagens satsingsområder

Barnehagens formål og innhold §1

«Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling.

Barnehagen skal bygge på grunnleggende verdier i kristen og humanistisk arv og tradisjon, slik som respekt for menneskeverdet og naturen, på åndsfrihet, nestekjærlighet, tilgivelse, likeverd og solidaritet, verdier som kommer til uttrykk i ulike religioner og livssyn og som er forankret i menneskerettighetene.

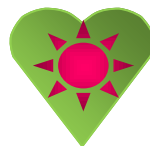
Barna skal få utfolde skaperglede, undring og utforskertrang. De skal lære å ta vare på seg selv, hverandre og naturen.

Barna skal utvikle grunnleggende kunnskaper og ferdigheter. De skal ha rett til medvirkning tilpasset alder og forutsetninger.

Barnehagen skal møte barna med tillit og respekt, og anerkjenne barndommens egenverdi.

Den skal bidra til trivsel og glede i lek og læring, og være et utfordrende og trygt sted for fellesskap og vennskap. Barnehagen skal fremme demokrati og likestilling og motarbeide alle former for diskriminering»

Barnehagens formål, lov om barnehager §1, gjenspeiles i våre verdier,

Barns rett til medvirkning og barns beste

I alle handlinger og avgjørelser som gjelder barn i barnehagen skal hva som er best for barnet, være et grunnleggende hensyn.

Barnets synspunkter skal tillegges vekt i samsvar med dets alder og modenhet.

Verdier i praksis:

Handler om at ledere, ansatte, foreldre og barn begrunner sine valg i felles holdninger, normer og verdier. Dette skal prege praksis og våre handlinger

Kjerneverdier:

Likeverd
Medvirkning
Anerkjennelse

Alle barn og unge:

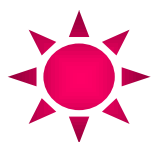
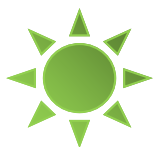
- har en absolutt verdi
- vil når de kan
- finner mening og deltar
- har noe å tilføre fellesskapet

Innhold og aktiviteter i barnehagen skal gjenspeile disse verdiene.

Overganger i barnehagen

Kristiansand kommune har utarbeidet en plan for arbeidet med overganger som gjelder fra barnehageåret 2020-21:

[Plan for samarbeid og sammenheng i overganger for barn i barnehager og elever i grunnskolen.](#)

Ny i barnehagen

Barnehagen skal i samarbeid med foreldrene legge til rette for at barnet kan få en trygg og god start i barnehagen. Barnehagen skal tilpasse rutiner og organisere tid og rom slik at barnet får tid til å bli kjent, etablere relasjoner og knytte seg til personalet og til andre barn. Når barnet begynner i barnehagen, skal personalet sørge for tett oppfølging den første tiden slik at barnet kan oppleve tilhørighet og trygghet til å leke, utforske og lære.

Slik vil vi motta barnet ditt i Ternevig barnehage

Å bli kjent med- og trygg på nye omgivelser, andre barn og fremmede voksne, er en prosess som tilpasses det enkelte barns behov.

Dere mottar et **velkomstbrev** fra oss en god stund før oppstart i barnehagen.

Det inneholder dato og klokkeslett for når barnet skal begynne i barnehagen, samt litt generell informasjon om tilvenningsperioden, tips til utstyrsliste og annet.

Her får dere også invitasjon til en **besøksdag** før oppstart. Vi beregner 1 time som brukes til å bli litt bedre kjent. Dere får mulighet til å stille spørsmål og ta opp ting dere lurer på.

Vi har forberedt barna på avdelingen om at vi får besøk av barn som skal begynne hos oss.

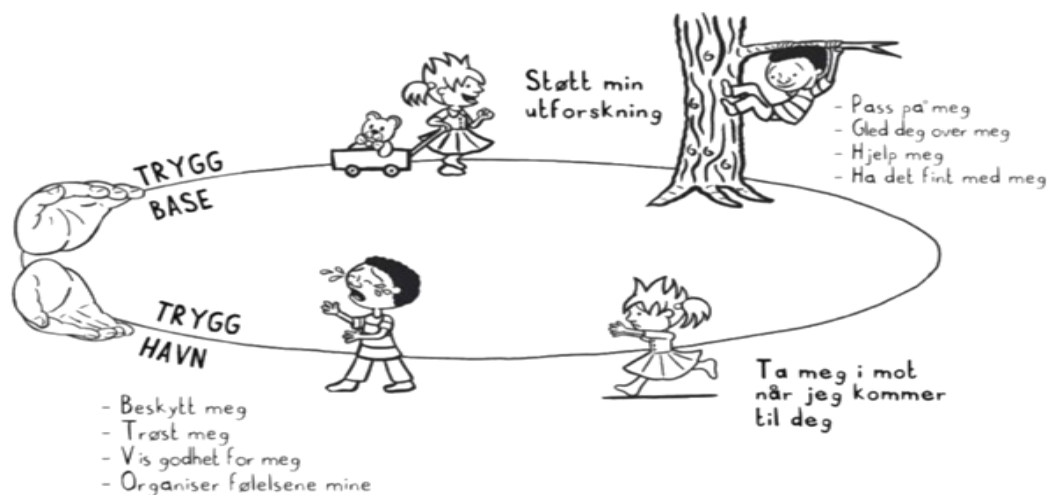
Ved selve oppstarten legger vi vekt på en god dialog med dere foreldre, blant annet i forhold til antall tilvenningsdager; noen barn tilpasser seg raskt, mens andre trenger lengre tid før de kan være uten foreldrene. Hos oss kan det ta den tida barnet trenger, og foreldrene er komfortable med.

Det er viktig med tett oppfølging av hvert enkelt barn fra oppstart.

Vi bruker elementene i TRYGGHETSSIRKELEN (se illustrasjon under) som utgangspunkt for å møte barnets behov for utforsking, lek og trøst, både i tilvenningsprosessen og i barnehagedagen ellers, når barnet har behov for en trygg havn/base.

I begynnelsen av en tilvenningsprosess vil det være barnets foreldre som er den trygge havnen/basen. Derfor er det viktig at barnet er helt trygg på de voksne i barnehagen (f.eks. at barnet tar imot trøst fra en av personalet) før foreldrene kan si «ha det» og gå fra barnet i de nye omgivelsene.

Trygghetssirkelen: veikart til å se barnet innenfra

©2016 Cooper, Hoffman, & Powell
www.circleofsecurity.net

Oppstart og tilvenning på avdeling Måkeungene

Tilvenning og overganger i barnehagen vår skal være basert på trygghet for både foreldre og barn. Helt nye barn som skal starte hos oss, får komme på besøk før sommeren for å bli litt kjent med både voksne og barn på sin avdeling. Foreldre og barn får også en omvisning, slik at lokalene er kjent før oppstarten.

Begynnersamtale og Besøksdag

Nye foreldre og barn inviteres til en besøksdag før oppstart. Besøket varer ca. 1 time.

Med invitasjonen mottar dere et samtaleskjema med spørsmål om barnet, og deres forventninger til barnehagen.

Vår vanlige rutine på småbarnsavdelingen Måkeungene, er at nye barn og foresatte tas imot av pedagogisk leder på avdelingen.

Barnet får egen plass i garderoben, med hyller til klær og utstyr.

Etter omvisning og informasjon om dagsrytme og rutiner på avdelingen vår, får barnet utforske og gjøre seg kjent med avdelingens lekerom / lekeplass sammen med dere foreldre.

Dere er velkommen med spørsmål om ting dere lurer på i forbindelse med oppstart.

Nye foreldrene skal fylle ut et samtykkeskjema, informasjon- og helseskjema for sitt barn. Dette returneres barnehagen.

Personalet har forberedt de øvrige barna på avdelingen om at dere kommer på besøk.

Oppstart og tilvenning på avdeling Terna

Tilvenning og overganger i barnehagen vår skal være basert på trygghet for både foreldre og barn. Helt nye barn som skal starte hos oss får komme på besøk før sommeren, for å gjøre seg litt kjent med både voksne og barn på begge avdelingene. Foreldre og barn får også en omvisning, slik at lokalene er kjent før oppstarten.

Ved selve oppstarten legger vi vekt på en god dialog med foreldrene i forhold til antall dager med tilvenning. Noen barn tilpasser seg raskt, mens andre trenger lengre tid. Hos oss kan det ta den tida barnet trenger, og foreldrene er komfortable med.

Det er viktig med tett oppfølging av hvert enkelt barn fra oppstart.

Dere vil motta et velkomstbrev en god stund før oppstart i barnehagen. Det inneholder dato og klokkeslett for når barnet skal begynne i barnehagen, samt litt generell informasjon om tilvenningsperioden, forslag til utstyrsliste og annet.

Her inviteres også nye barn og foreldre til en **besøksdag** før oppstart. Vi beregner 1 time som brukes til å bli litt bedre kjent. Dere foreldre får mulighet til å stille spørsmål og ta opp ting de måtte lure på.

Barna på avdelingen er forberedt på at vi får besøk av barn og foreldre som skal begynne hos oss.

Begynnersamtale og Besøksdag

Nye foreldrene inviteres til en begynnersamtale før oppstart. Med invitasjonen mottar de et samtale-skjema med spørsmål som bl.a. gjelder informasjon om barnet, og foreldrenes forventninger til barnehagen.

Barnet får sin egen plass garderoben, med hyller og bokser til klær og utstyr.

Personalet har forberedt de øvrige barna på avdelingen om at dere kommer på besøk.

Foreldrene skal fylle ut et samtykkeskjema, informasjon- og helseskjema for sitt barn. Dette returneres barnehagen når barnet starter.

Overganger innad i barnehagen

Overganger skjer også innad i barnehagen.

Vi tilpasser oss det enkelte barns behov for trygghet når de bytter fra Måkeungene til Terna. Vi drøfter dette i samarbeid med det enkelte barns foreldre både i forkant og underveis.

Tilvenning og overganger i barnehagen vår skal være basert på trygghet for både foreldre og barn, og overgangen fra liten til stor avdeling skal preges av kontinuitet og forutsigbarhet.

Personalet skal sørge for at barn og foreldre får tid og rom til å bli kjent med barna og personalet når de bytter avdeling.

Barn som skal starte på Terna, starter som regel fra nytt barnehageår, i august, men slike overganger kan også skje ellers i året.

Barna som kommer fra småbarnsavdelingen Måkeungene, vil allerede ha vært en del sammen og lekt på lekeplassen til Terna, sammen med voksne fra Måkeungene. Dette gjør at både barn og voksne allerede kjenner hverandre ganske godt, og er trygge på hverandre.

Før oppstart på Terna har personalet et overføringsmøte der informasjon om behovene til barn som skal starte opp på avdeling Terna blir gitt videre, slik at barnet blir møtt på best mulig måte på sin nye avdeling.

Slik legger vi til rette for at barn og foreldre får tid og rom til å bli kjent med barna og personalet når de bytter avdeling:

Byttedager

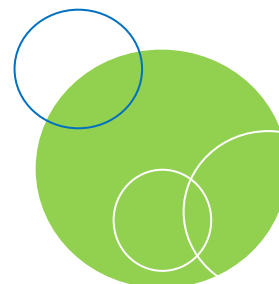
Hver vår, som regel i løpet av mai arrangerer vi egne «byttedager»

Barna som skal starte på Terna til høsten får en invitasjon med informasjon på forhånd, slik at det er litt tid til å forberede og glede seg til å besøke avdeling Terna.

Byttedagen organiseres ved at barn som skal starte på Terna, leveres der når de kommer den morgenen, som regel i mai/juni.

Barna fra Måkeungene blir da både levert og hentet av sine foreldre på Terna den dagen, og deltar i aktiviteter og lek sammen med de andre barna på Terna.

Det samme antall store barn får være på besøk på småbarnsavdelingen. På denne måten unngår vi at avdelingen blir overfylt, og dermed utrygg, for de som er på besøk på avdeling Terna.

Førskoleklubben & Overgang barnehage -SFO /

Barn skal ha et sammenhengende læringsløp fra barnehage til SFO og skole. Et samarbeid mellom barnehagen og SFO/ skolen er derfor viktig. Kristiansand kommune har utarbeidet rutiner for dette samarbeidet. Både foreldre og barn deltar i arbeidet for å skape en trygg og god overgang.

Barnehagen sender i samråd med foreldre et overføringsskjema til SFO/ skole der også barnet har fått bidra med informasjon.

Slik forbereder barnehagen overgangen til skole for det enkelte barn:

De eldste barna i barnehagen har sin egen klubb, som heter **FØRSKOLEKLUBBEN**.

Her jobber vi blant annet med skoleforberedende aktiviteter gjennom skoleforberedende oppgaver i heftet TRAMPOLINE.

Vi bruker også et pedagogisk opplegg som heter KROPPEN MIN EIER JEG. Dette er et samtaleverktøy som skal gjøre barna bevisst på sine egne og andres grenser i forhold til egen kropp. Målet med dette er å hindre krenkelser, avdekke overgrep og utvide barnas begrepsapparat i forhold til dette temaet.

Vi øver også på å vente på tur, trener på selvstendighet, og har fokus på sosial kompetanse.

Førskolebarna lager egne bøker ved hjelp av det digitale verktøyet **Book Creator**.

Førskoleklubben forbereder barna så langt det lar seg gjøre på skolestart. Vi besøker også nærskolen hvis det lar seg gjøre, og går turer rundt skoleområdet slik at barna skal bli kjent der.

Vi samtaler vi med førskolebarna om hva SFO er, slik at de er forberedt på at dette også kan være en del av skolehverdagen.

I Kristiansand kommune har skoler og barnehager de siste årene hatt egne samarbeidsmøter på våren, for å synliggjøre forventningene vi har til hverandre.

Vi har blant annet fått i gang arbeidet med **overgangsobjekter**. Dette kan være bøker, leker, regler, sanger etc. som er kjent fra barnehagen, og som følger barnet videre inn i skolen.

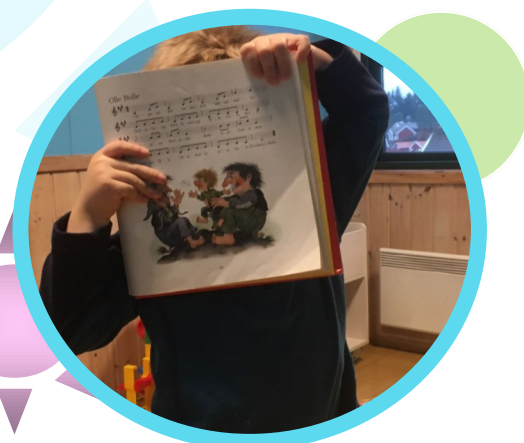
I Kristiansand har vi følgende overgangsobjekter:

Matregle:	"Ormen den lange"
Leketøy:	"Kapla" klosser
Lek:	"Haien kommer"
Bok:	"Odd er et egg", Lisa Aisato

Målet med felles overgangsobjekter er at alle barna skal oppleve at noe trygt, kjent og kjært følger med inn i den ukjente skolehverdagen.

I tilfeller hvor barnet har spesialpedagogisk hjelp i barnehagen, eller av andre grunner trenger mer tilrettelegging ved skolestart, organiseres egne overgangsmøter for å sikre at all informasjon kommer videre til skolen.

Ternevig Barnehage har et godt samarbeid med nærskolen Sjøstrand, og vi prøver blant annet å legge til rette for at førskolebarna er med når vi skal levere overgangsskjemaene til skolen.

Foreldresamarbeid

Barnehagen skal samarbeide med foreldrene både individuelt og som gruppe.

Foreldrenes medvirkning er nedfelt i barnehageloven.

Foreldre skal ha mulighet til innflytelse gjennom Samarbeidsutvalg, foreldrerråd, foreldremøter og foreldresamtaler.

Oppdragelse er foreldrenes ansvar ifølge barnekonvensjonen og barneloven.

Barnehagen skal være et supplement til hjemmet.

Samarbeid om hvert enkelt barn skjer i de daglige møtene og i planlagte samtaler.

Alle barnehager skal ha et samarbeidsutvalg som er rådgivende, kontaktskapende og samordnende organ for barnehagen og foreldrene. Samarbeidsutvalget fastsetter barnehagens årsplan.

Det er opprettet et eget foreldreutvalg for barnehager i Kristiansand (FUB) som er et fellesorgan for alle foreldre med barn i barnehagen i Kristiansand kommune.

Taushetsplikt, opplysningsplikt og politiattest

Alle som jobber i barnehagen er pålagt taushetsplikt og må skrive under på et taushetsløfte i forhold til informasjon vedrørende barn, de foresatte og personalet.

Alle som jobber i barnehagen må legge fram politiattest.

Barnehagen har en lovpålagt [opplysningsplikt til barnevernet](#) som gjelder forhold de blir kjent med der barns helse og utvikling står i fare. Foreldre vil som en hovedregel bli informert og involvert i saker som gjelder deres barn

Barn og barndom

Barnehagen skal være et sted hvor barns behov for omsorg og lek blir ivaretatt og barndommens egenverdi anerkjennes. Vi skal bidra til at alle barn får en god barndom preget av trivsel, vennskap og lek.

Rammeplan for barnehagen sier:

Barnehagen skal anerkjenne og ivareta barndommens egenverdi.

Å bidra til at alle barn som går i barnehage får en god barndom, preget av trivsel, vennskap og lek er fundamentalt.

Barnehagen er også en forberedelse til aktiv deltakelse i samfunnet og bidrar til å legge grunnlaget for et godt liv.

Personalet støtter og inspirerer barns initiativ til lek og samspill.

Personalet legger til rette for innhold og aktiviteter som støtter barna i forhold til å utvikle vennskap og delta i sosialt fellesskap

De voksne i barnehagen skal bidra aktivt til at alle får leke med andre barn, og at hvert barn får oppleve vennskap, lære å beholde venner, og mestre balansen mellom å ivareta egne behov og å ta hensyn til andres behov.

Rammeverket for kvalitet og mestring

Rammeverket for kvalitet og mestring er en operasjonalisering av strategiplan for oppvekst 2020-2025 i Kristiansand kommune. Det bygger videre på sektorens tidligere arbeid, blant annet gjennom storsatsingen Forskningsbasert Læringsmiljøutvikling i Kristiansand (FLiK).

Rammeverket er et verktøy som gir muligheter for at alle enheter kan identifisere styrker og svakheter i egen praksis, velge egne satsningsområder, legge til rette for dype samtaler om utvikling og gjøre kollektive endringer av praksis på den enkelte barnehage, og støtter blant annet enhetsledernes strategiske planlegging på egen enhet.

Samarbeid

Barnehagen har mange aktuelle samarbeidspartnere som barnevern, pedagogisk psykologisk tjeneste (PPT), helsestasjon, skoler, Universitetet i Agder etc. Her kan barnehagen hente hjelp når det er behov for det.

Helsetjenester som omhandler barn er nå samlokalisert i [Familiens hus](#) der man treffer helsesøster, familieterapeut, jordmor, fysioterapeuter, barnevernsarbeidere og skolehelsetjenesten. Også barnehagen henvender seg her når det er behov for det.

Alle barnehager har fått tildelt en kontakthelsesykepleier og øvrige støttefunksjoner.

Det tverrfaglige samarbeidet kommer blant annet til uttrykk gjennom avklaringsmøtet.

Denne møteplassen har til hensikt å kartlegge hjelpebehovet slik at familier får riktig hjelp og bidra til best mulig utvikling for barnet. Foreldre kan også benytte dette tilbudet.

Lek og læring

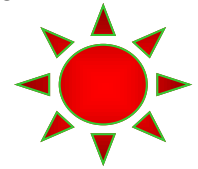
Barnehagen skal bidra til læringsfellesskap der barna får bidra i egen og andres læring.

Barns lek og medvirkning preger barnehagehverdagen. Lek og læring i barnehagen forgår både ute og inne, analogt og digitalt for å stimulere til et rikt og allsidig læringsmiljø.

Barna skal oppleve et stimulerende miljø som støtter opp om deres lyst til å leke, utforske, lære og mestre. Dette skal blant annet komme til uttrykk i arbeid med rammeplanens fagområder.

Fagområdene

- **Kommunikasjon, språk og tekst**
- **Kropp, bevegelse, mat og helse**
- **Kunst, kultur og kreativitet**
- **Natur, miljø og teknologi**
- **Antall, rom og form**
- **Etikk, religion og filosofi**
- **Nærmiljø og samfunn**

Slik vi vi benytte digitale verktøy for å berike barnas lek og læring:

- ◆ Bruke nettbrett sammen med barna i grupper
- ◆ Forberedning og etterarbeid i forhold til tema og aktiviteter
- ◆ Barna bruker ulike tilpassede apper / spill f.eks i forbindelse med språkstimulering.
- ◆ Barna bruker kreative apper for å skape og illustrere egne fortellinger (f.eks Puppet-Pals)
- ◆ Lete etter svar på ting vi lurte på sammen med barna.
- ◆ Oppmuntre barna til kritisk sans, stille spørsmål og bruke nettvett og sunn fornuft.

... En Praksisfortelling

Det er tidlig morgen på småbarnsavdelingen. Anne, (2) og Hans (2), løper frem og tilbake i garderoben, mens de hviner høylutt. Hans ligger stadig hakk i hel bak Anne. Plutselig faller Anne og begynner å gråte. Hans snur seg og kikker på henne. «Aoa?», spør han med bekymret uttrykk. Anne hikster og gjemmer hodet i hendene. Hans setter seg ned og klapper henne forsiktig på ryggen til hikstene roer seg. Etter en stund kikker Anne opp på ham. Hun viser fram et skrubbsår på den ene hånden. Med hodet litt på skrå, spør Hans: «Blåse?». «Der!», sier hun og smiler litt. Hun strekker hånden opp mot Hans, som blåser av all kraft på skrubbsåret. «Nå glad igjen?», spør han forventningsfullt. Anne ler mot ham, kravler seg opp på beina igjen og begynner å løpe.

Hovedsatsingsområder

Forrige barnehageår deltok vi på Regional Kompetanseheving i Kristiansand kommune (REKOMP) der mål og hovedfokus er å heve kvaliteten i alle kommunens barnehager.

På bakgrunn av dette gjennomgikk personalet i Ternevig barnehage UDIR sin ståstedsanalyse i mai/juni 2021. På bakgrunn av resultatet av denne analysen prioriterer vi hva som fokus dette barnehageåret. Dette vil skje i løpet av høsten.

Vi kommer i tillegg til å ha fokus på- og arbeide med ulike tema innenfor rammeverket (se side 12)

Vi tilrettelegger for godt språkmiljø på avdelingene for å støtte hvert barns språkutvikling, både med bevisst bruk av språket sammen med barna, tilgjengelige bildetafler og illustrasjoner av ulike ord, aktiviteter og rutiner.

Fokus på vennskap, sosiale ferdigheter og samspill mellom barna.

Punkter for egenvurdering

- ♦ **SAMSPILL, KOMMUNIKASJON**Hvert barn opplever at de har noe viktig å bidra med når de deler opplevelser eller forteller noe til voksne eller andre barn.
- ♦ Vi samtaler med det enkelte barn og barnegruppa om ting de er opptatt av og interessert i . Fokus på å undre oss sammen.
- ♦ Vi tar i bruk både ord , bilder og konkrete ved behov i ulike sammenhenger sammen med barn.
- ♦ Vi voksne oppmuntrer barna til å ha respekt for andres måte å uttrykke seg på.
- ♦ Vi oppmuntrer barna til å legge merke til - og si fine ting til hverandre.
- ♦ Støtter og legger til rette for at barn kan hjelpe hverandre i ulike situasjoner, f.eks påkledning. Viktig å spørre først.

... En Praksisfortelling

Lars (5) og Espen (5) leker ute med store lastebiler. De springer rundt med dem på lekeplassen, og kjører så sanden fyker og barn skvetter forskrekket unna. Nora (barnehagelærer) ser at leken blir litt voldsom, det virker som Lars tøffer seg, og liker at noen barn blir litt redde. Espen stopper lastebilen foran Nora. «Lars vil bare bestemme alle reglene og hvor vi skal kjøre» sier han og er tydelig lei seg. Nora blir med bort til der Lars står, klar for neste runde. «Vi kjører full fart ned bakken her, og over til sandkassa!» sier han og peker. «Den som kommer først vinner!» Espen ser oppgitt på Nora. Nora finner seg en lastebil og kjører bort til Lars «Kan jeg også være med?» spør hun. Lars smiler skjævt og nikker. «Men jeg tror min lastebil må repareres først. Det er en rar lyd i motoren.» sier hun. Hun vet at Lars sin far er bilmekaniker. «Såne racerbiler må ofte sjekkes og repareres» sier Lars, og retter seg opp. «Jeg kan godt se på den for deg» Han parkerer sin lastebil, og triller Noras bort til sandkassekanten. Espen kommer etter med noen spader og bøtter. «Vi kan sette bilen opp på disse bøttene, så du kan se under!» foreslår han. «Ja, det blir et flott bilverksted!» svarer Lars, og går i gang med å finne feilen. «Du har punktert, du, Nora!» sier Lars ivrig. «Nå skal jeg lappe dekk for deg!» I mens han lapper kommer det flere barn som lurer på om Lars kan fikse bilene for dem.

Demokrati og barns medvirkning

Vår barnehage skal være et sted som fremmer danning og læring. Barnehagen skal fremme demokrati og være et inkluderende felleskap hvor barna får anledning til å ytre seg, blir hørt og delta.

Barns medvirkning handler først og fremst om en holdning hos de voksne i relasjonen med barn. Barn skal bli møtt som et selvstendig lite menneske. Uavhengig av alder og forutsetninger skal barn få erfare at deres stemmer blir lyttet til. Vi skal sørge for at barnas erfaringer og synspunkter får innflytelse på det som skjer i barnehagen.

Punkter for egenvurdering:

Med utgangspunkt i barnehagens prioriteringer har vi valgt følgende punkter for egenvurdering av praksis:

- ◆ Vi voksne er tilgjengelig til stede der barna er inne og ute, i lek og aktiviteter.
- ◆ Barna formidler hva de liker, synes er moro osv, og dette tas med når personalet planlegger innhold og aktiviteter på avdelingene
- ◆ Vi voksne tar initiativ til morsomme aktiviteter sammen med alle barna hver dag: spontan humor og glede styrker det sosiale fellesskapet, stimulerer kreativitet og har en naturlig og viktig plass i barnehagen
- ◆ Vi voksne tar barnas følelsesuttrykk på alvor, og ser etter årsaken bak atferd.
- ◆ Hos de yngste barna sitter vi voksne på gulvet sammen med barna og deltar i lek og aktiviteter.
- ◆ På Terna brukes Hjerteprogrammet jevnlig i samlinger; fokus på følelser.
- ◆ Vi veileder og oppmuntrer barna til å bry seg og tørre å si ifra når noe er urettferdig for andre.
- ◆ Vi voksne veileder og oppmuntrer barna til å hjelpe hverandre, og å spørre andre barn om hjelp.
- ◆ Vi voksne er bevisste rollemodeller bl.a. i konflikthåndtering ovenfor barn

... En Praksisfortelling

Barna er ute. Anne (4,5) står med armene i kors og ser på de andre barna som leker. Harald (fagarbeider) spør om Anne vil være med å ronse. Anne rister kraftig på hodet og stirrer foran seg. «Jeg har ikke lyst til å ronse!» sier hun, og ser på ham med morskt blikk.

«Har du lyst til å bli med meg å poppe popkorn, da?» spør Harald.

Anne ser på ham. «Det er ikke noen popkorn her» Sier hun avvisende, Hun ser på mens Harald henter to bøtter. Så begynner han å samle sammen furukongler fra bakken rundt omkring. Han putter dem i den ene bøtta. «Nå skal vi se om de kan poppe ...» sier han. Først rister han litt på bøtta, og så mer og mer til konglene rasler og begynner å hoppe ut av bøtta og opp i lufta.

Anne ler. Hun kommer bort og får låne den andre bøtta. Snart har hun også fylt oppi kongler. Andre barn kommer til, og Anne viser dem hvordan hun får konglene til å «poppe» og sprette alle veier.

Barna gjør som henne, og snart poppes det både her og der. «Vi kan ta med popkorn når vi skal hjem i huset vårt» sier Frida (5) til Anne.

«Jaaa!» sier Anne og ler. Hun fyller bøttene med popkorn.

Så går de to jentene sammen bort til «huset» hvor far, lillesøster og en hund venter spent

Kommunikasjon og språk

Vår barnehage skal være et sted som fremmer barns kommunikasjon og språkutvikling i omgivelser der voksne er bevisst sin rolle som språklige forbilder. Barnehagen arbeider systematisk med å utvikle barnehagens språkmiljø. Det er utarbeidet en [språkstandard](#) for barnehagene i Kristiansand. Språkarbeidet inngår blant annet i barnehagens arbeid med fagområdene.

Vi bruker kartleggingsverktøyet TRAS ved behov, og har samtaler med nye foreldre før oppstart, der vi blant annet har fokus på barnets språkferdigheter.

Punkter for egenvurdering av praksis

- ◆ Personalet er bevisst på barnas språkferdigheter i de daglige situasjonene i barnehagehverdagen, og har nødvendig kunnskap om hvordan barn tilegner seg språk.
- ◆ Vi voksne har god kompetanse på bruk av observasjon og annen kartlegging av språk.
- ◆ Vi støtter barna i å sette ord på opplevelser, tanker og følelser, og møter alltid barnets følelser og uttrykk med respekt.
- ◆ Vi legger til rette for å inspirere til ulike typer lek for å få alle barna med; viktig språkstimulering skjer i lek og sosiale sammenhenger: Voksne deltar aktivt i barns aktiviteter inne og ute.
- ◆ Sangleker, rim og regler, musikk og bevegelse til musikk stimulerer rytme, motorikk, og er viktige elementer bl.a for barns språkutvikling.
- ◆ Vi bruker ofte foto og konkreter i samtaler med barn, og for å gi barna bedre begrepsforståelse når vi forteller eventyr og historier, eller forklarer nye ord.
- ◆ Vi anvender IKT i forbindelse med språkstimulering: ulike «ord-spill» og kreative apper.
- ◆ Vi skriver ned noen av barnas fortellinger når vi dikter og fantaserer sammen, slik at barna erfarer at det vi snakker om kan bli til ord på papir eller skjerm.
- ◆ Vi samtaler med barnegruppen før vi skal oppleve noe sammen, og bruker f.eks. bilder eller gjenstander fra turen som støtte både før og når vi gjenforteller i etterkant.
- ◆ Vi er bevisste på å stille barna åpne spørsmål (hva, hvem, hvordan, hvorfor*) for å stimulere til aktiv bruk av språket når de skal svare eller fortelle (ikke bare ja, nei, vet ikke)

... En Praksisfortelling

Tilda(4,5) er på besøk på småbarnsavdelingen sammen med noen venner fra stor avdeling.

Hun må på do, og Otto (23, assistent) viser henne veien;

"Dette er er toalettet vårt, Tilda" sier han og åpner døren for henne.

Tilda kikker inn, så ser hun på Otto "Hæ? Toalettet? Sier hun; "dette er jo bare en do!"

" Det er helt sant at dette er en do" sier Otto: "Jeg kaller det for toalett, og andre sier WC...»

" Ja!!" Utbryter Tilda mens hun ler; "og jeg har sett på en film at de sa DASS!!!»

Hun lukker døren igjen mens hun humrer for seg selv der inne.

En liten stund etterpå hører han at Tilda trekker ned og kommer ut igjen.

"Otto? "sier hun; "Jammen er det morsomt at det er så mange forskjellige navn på et der vi bare bæsjer og tisser!"

Mangfold, likestilling og respekt

Vår barnehage skal være et sted som fremmer vennskap og fellesskap.

Hvert barn skal oppleve å være en betydningsfull person i fellesskapet. Barn og voksne har en absolutt verdi. Barnehagen skal være preget av åpenhet og raushet der mangfold brukes som en ressurs. Barnehagen skal blant annet gjennom fagområdene jobbe med mangfold, likestilling og gjensidig respekt.

Punkter for egenvurdering:

- ◆ Vi er rause mot hverandre!
- ◆ Vi er opptatt av å styrke mestring og selvfølelse hos hvert barn blant annet gjennom å bygge videre på barnas interesser, og fokuserer på løsninger fremfor problemer. Positiv oppmerksomhet nytter!
- ◆ Vi støtter og veileder barn slik at de mestrer «lekekodene» for å delta i lek, og får være med å utvikle leken sammen med andre barn.
- ◆ Vi legger til rette for allsidig lek og aktiviteter bl.a. ved å ha utstyr som inspirerer den aktuelle barnegruppen, og fenger og inspirerer alle barna.
- ◆ Vi gir barnegruppen felles opplevelser for å stimulere samhørighet, vennskap og videre lek, blant annet gjennom valg av tema, naturopplevelser, teaterbesøk etc.
- ◆ Vi jobber bevisst og aktivt for å gi barna et naturlig forhold til at det å være jente eller gutt ikke innebærer forhåndsbestemte valg
- ◆ Vi er bevisste på å legge til rette for og utvikle lek der både gutter og jenter er med, og hvor ulike lekemønstre passer like mye inn.
- ◆ Vi formidler og praktiserer respekt for hvert barns valg og ønsker, og viser i praksis at alle står fritt til å like- og velge det som betyr noe for dem.
- ◆ Barna på avdeling Terna fokuserer vi på følelser og sosial kompetanse, legger vekt på positiv samhandling og hvordan vi oppfører oss mot hverandre i hverdagen. Vi bruker deler av HJERTEPROGRAMMET sammen med barna.

Bærekraftig utvikling

Vår barnehage skal være et sted som fremmer omsorg for verden vi lever i, både her og nå og i fremtiden. Barna skal oppleve verdien av å ta vare på seg selv, andre og naturen.

Barnehagen skal legge grunnlaget for barns evne til å tenke kritisk, handle etisk og vise solidaritet. Gjennom fagområdene skal barnehagen jobbe med bærekraftig utvikling.

Punkter eller gode spørsmål for egenvurdering:

Med utgangspunkt i barnehagens prioriteringer har vi valgt følgende punkter for egenvurdering av praksis:

- ◆ Vi møter barnas entusiasme for ulike småkryp med interesse og nysgjerrighet.
- ◆ Vi legger til rette for mange gode naturopplevelser i nærmiljøet
- ◆ Vi leter sammen med barna etter svar på ting de/vi lurer på. (bøker, internett, naturmuseet etc..)
- ◆ Vi er bevisste rollemodeller og praktiserer respekt for våre omgivelser blant annet ved å kildesortere og plukke opp søppel i og utenfor barnehagens område, og i naturen.
- ◆ Vi samtaler med barna om ting de undrer seg over i naturen og omgivelsene sine, og leter sammen etter nye svar.
- ◆ Sammen med barna utforsker vi sammenhenger for å bli bevisste på hvordan valg vi tar kan påvirke bl.a. naturen og vår egen fremtid.
- ◆ Vi hjelper barna til å se hvorfor vi bør ta vare på egne og andres leker og ting
- ◆ Vi formidler respekt for naturens mangfold, og det som lever der.

... En Praksisfortelling

Det er april og Peter (assistent) og to barn; Morten (3) og Sofie (4,5) er med den voksne å rake løv og furunåler på uteområdet. «Se!» roper plutselig Sofie: Hun peker på en liten salamander som ligger stille ved en trerot. Morten setter seg på kne og studerer funnet. Han tar forsiktig på halen til salamanderen. Den beveger seg ikke. «Er du kald?» spør han

«Jeg tror det er en salamander» sier Peter «De pleier å være borte i andedammen om våren».

«Kanskje mammaen hans er der? Undrer Morten.

Peter løfter salamanderen forsiktig opp og legger den i håndflaten: da rører salamanderen på seg. Den trenger litt varme på en kjølig vårdag. Barna bestemmer at de vil legge den i en bøtte med noe tørt gress, og så gå en tur til andedammen for å slippe han ut. «Da finner han mammaen og pappaen sin!» sier Morten til Sofie. Barna smiler. De holder bøtta mellom seg mens de går. «Nå hjelper vi noen som er småe...» Sier Sofie tankefullt.

«Jaaa!» Morten nikker alvorlig. «og så blir mammaen kjempeglad når lille Samander kommer hjem igjen»

Livsmestring og helse

Vår barnehage skal være et sted som fremmer livsglede, humor, undring og medopplevelser. Barna skal oppleve å mestre sine hverdager og liv, i trygge omgivelser med rom for utforskning og sunne helsevaner.

Barnehagen skal jobbe med livsmestring og helse i møte med rammeplanens fagområder.

Barn skal møtes med en holdning der de voksne søker å forstå hva som ligger bak barns atferd uttrykk og støttes i å håndtere livene sine gjennom trygghet, relasjon og god følelsesregulering. Dette er i tråd med Kristiansand kommunes kompetanseprogram knyttet til en traumebevisst tilnærming og forebygging/avdekking av vold- og seksuelle overgrep.

Personalet skal ha et bevisst forhold til at barn kan være utsatt for omsorgssvikt, vold og seksuelle overgrep, og vite hvordan dette kan forebygges og oppdages.

Gjennom samtaleverktøyet «Kroppen er min» skal barna få mulighet til å kommunisere med voksne om krenkelser, grenser, hemmeligheter og trygghetspersoner.

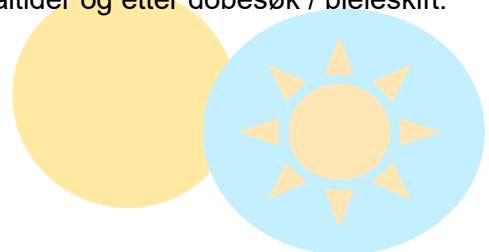
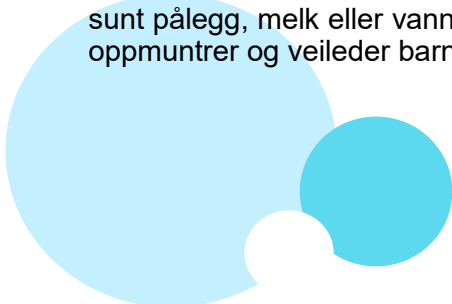
Ternevig Barnehage skal være et trygt og utfordrende sted der det enkelte barn kan prøve ut ulike sider ved samspill, fellesskap og vennskap.

Barna skal få støtte i å mestre motgang, håndtere utfordringer og bli kjent med egne og andres følelser.

Barna skal ha muligheter for ro, hvile og avslapping i løpet av barnehagedagen.

Punkter for egenvurdering

- ◆ Vi voksne er bevisste på at humor og tøysing på barns premisser, samt spontan glede i lek og aktivitet, stimulerer et godt fellesskap hvor trygghet og vennskap vokser.
- ◆ Vi er bevisste på at barnas følelsesuttrykk, både verbalt og fysisk, skal møtes og anerkjennes, ikke avledes.
- ◆ Vi støtter og veileder barn i å forholde seg til egne og andres følelser, og til å sette ord på hvordan de har det.
- ◆ Vi tar barnas uttrykk på alvor, og har klare rutiner for å innhente hjelp ved mistanke om at barn sliter med noe.
- ◆ I løpet av barnehagedagen er vi voksne oppmerksomme og bevisste på å lytte til- og se hvert barn, og spørre hvordan de har det
- ◆ Vi voksne gir positive tilbakemeldinger til barna når de viser omsorg for hverandre, og oppmuntrer dem til å hjelpe andre barn, og til å si fine ting til hverandre i hverdagen.
- ◆ Vi bruker «primtavle» for å illustrere hva som skal skje i løpet av dagen, slik at barna opplever å ha oversikt over egen hverdag.
- ◆ Vi serverer måltider som tilberedes i barnehagen, som f.eks. består av brødmat med ulikt sunt pålegg, melk eller vann å drikke, varm mat med ulike grønnsaker og variert meny. Vi oppmuntrer og veileder barna til håndvask før måltider og etter dobesøk / bleieskift.

Mobbing i barnehagen

”Mobbing av barn er handlinger fra voksne og/ eller barn som hindrer opplevelsen av å høre til, å være en betydningsfull person i felleskapet, og muligheten til medvirkning».

(Ny definisjon av mobbing v/ Lund, Kovac, Helgeland 2017)

Et godt leke- og læringsmiljø omfatter alle deler av det psykososiale miljøet, slik som vennskap, inkludering og forebygging av krenkelser, trakassering, vold og mobbing.

Barnehagen skal ha nulltoleranse mot alle typer krenkelser.

Kristiansand kommune har utarbeidet en egen [veileder](#) for arbeidet med trygt og godt barnehagemiljø.

Når barn ikke har det trygt og godt inntreer *aktivitetsplikten* som innebærer følgende plikter:

Følge med – melde fra – undersøke – sette inn tiltak

Slik vil barnehagen forebygge, avdekke, stoppe, håndtere og følge opp mobbing i tråd med barnekonvensjonen og verdiene i Rammeplanen og FLiK:

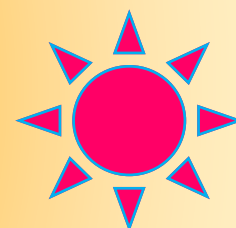
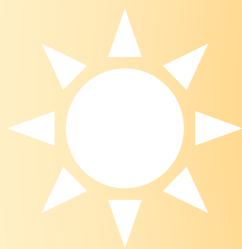
Forebyggende arbeid:

- ◆ Personalgruppen jobber sammen om å ha et godt leke og læringsmiljø hvor alle barna blir sett av bevisste, deltakende voksne.
- ◆ Vi har kunnskap og klare rutiner for når og hvordan vi forebygger og bryter uheldige situasjoner, og griper inn med det samme dersom vi ser at barn stenges ute fra leken.
- ◆ Sammen med barna bruker vi ulike barnebøker som omhandler temaet.
- ◆ Vi lager trivselsregler sammen med barna på avdelingen, basert på hvordan vil vi ha det sammen. F.eks: ”hva kan du og jeg gjøre hvis vi ser at barn ikke får være med i leken?” Hva liker/liker ikke barna at andre gjør mot dem, og hva er det ikke greit å gjøre mot andre?
- ◆ Vi er bevisst på å skape grobunn for gode holdninger blant barna: respekt og romslighet for ulikheter, toleranse, fleksibilitet, empati, mot til å si ifra, og at vi er selv bevisste forbilder.
- ◆ Vi voksne gir barna «verktøy» slik at de kan tørre å stå opp for barn som de ser ikke har det greit.
- ◆ Vi voksne støtter og oppmuntrer barna til å reflektere over samhandling f.eks ved å lage «rollespill» sammen og ber barna komme med alternative forslag til handling./konfliktløsning.
- ◆ Vi gir barna positiv oppmerksomhet når de gjør noe fint for andre: da får de ha med hjem apen Julius.
- ◆ Vi setter fokus på prososiale handlinger barna imellom, for eksempel samtale med de involverte/ barnegruppen etterpå om det som foregikk i en situasjon.
- ◆ Vi voksne er alltid til stede der barna er, og observerer lek og samspill inne og ute for å avdekke uheldige mønstre.

Systematisk arbeid:

1. Vi voksne arbeider systematisk med egne holdninger og forståelse av barns uttrykk gjennom dokumentasjon/observasjon og Pedagogisk Analyse.
2. Vi voksne har prosedyre på hvordan vi stopper mobbing hvis det skjer; bryte situasjonen/ gripe inn og samtale med partene.
3. Vi voksne har utarbeidet felles retningslinjer for hvordan vi møter barn i en konfliktsituasjon, og har rutiner for videre arbeid med utfordringene i samarbeid med foreldrene til barna.
4. Vi involverer barnas foreldre i prosessen på et tidlig stadium og har rutiner for konflikthåndtering med utgangspunkt i forståelse av barns handlinger og kommunikasjon.
5. Vi har utarbeidet felles retningslinjer for hvordan vi møter barn i en konfliktsituasjon, og rutiner for videre arbeid med utfordringene i samarbeid med foreldrene til barna.
6. Vi bruker Pedagogisk Analyse (PA) for å kartlegge hvordan dette kan oppstå, og hva i læringsmiljøet som må endres for å forhindre gjentakelse.
7. Vi har det viktige temaet om betydningen av vennskap og lek, på dagsorden på høstens foreldremøte.

Ta den ring og la den vandre
Fra den ene til den andre
Ringene er skjult, den synes ei
Nettopp nå er ringen hos meg
Ser du jeg har fått den
Ser du jeg har fått den
Tra la la la
La la la-la-la la

Årshjul for barnehagens forebyggende arbeid:

Måned	Aktivitet	Ansvar
August	Planleggingsdag/personalmøte: Gjennomgang av barnehageloven § 41, 42 og 43. Gjennomgang av «Veileder til trygt og godt barnehagemiljø». Drøfting av barnehagemiljøet og hva de 5 delpliktene i aktivitetsplikten innebærer (forebygge, følge)	Styrer
August	Oppstarts samtaler med nye foreldre	Pedagogiske ledere
August/ September/ Oktober	Foreldremøte , hvor foreldre gjøres kjent med: Barnehageloven § 41, 42 og 43 «Veileder for trygt og godt barnehagemiljø» Dialogmodellen.no Nullbmobbing.no Hvordan melde fra (meldeskjema for ansatte i barnehagene i Kristiansand) Valg av foreldrerepresentanter til samarbeidsutvalg	Styrer
September/ Oktober	Konstituering av samarbeidsutvalg. Gjennomgår «Veileder for trygt og godt barnehagemiljø».	Styrer
November	Foreldreundersøkelsen (udir)	Styrer
Januar	Foreldreundersøkelsen gjennomgås i ledelsen, personalet og SU.	Styrer
April	Personalet vurderer egen praksis knyttet til aktivitetsplikten (kap. 5 i denne veilederen) og hvordan ansatte følger opp dette.	Styrer

Vurdering og veien videre

Hovedmålet med vurdering er å sikre at alle barn får et tilbud i tråd med barnehageloven og rammeplanen. Vår barnehage arbeider kontinuerlig med vurdering blant annet gjennom pedagogisk analyse i egne grupper der hele personalet deltar. Gjennom å reflektere over egen praksis er målet å utvikle kvaliteten på tilbudet til beste for barna. Barnehagens arbeid med planlegging og vurdering skal ses i lys av verdiene i *Rammeverket for kvalitet og mestring*.

Når barnehagen gjennom året jobber med egenvurdering tas det utgangspunkt i punktene som er skissert under hvert tema i årsplanen. Progresjonen vil kontinuerlig evalueres i lys av disse. Dette for å sikre at barnehagen gjennom året legger til rette for at alle barn i alle aldersgrupper får varierte leke-, aktivitets- og læringsmuligheter.

Progresjon i barnehagens innhold, arbeidsmåter, leker, materialer og utforming av fysisk miljø

Vi tar utgangspunkt i punktene for egenvurdering som er skissert under hvert tema i årsplanen.

I vurderingsarbeidet spør vi oss: Hvordan kommer progresjon til uttrykk i vår praksis når det gjelder «pedagogisk innhold, arbeidsmåter, leker, materialer og utforming av fysisk miljø»? (Rammeplanen, 2017, s.44)

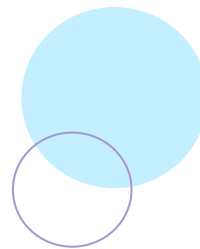
Pedagogisk dokumentasjon

Pedagogisk dokumentasjon skiller seg fra ordinær dokumentasjon ved at den bidrar til kritisk refleksjon over praksis. Når barnehagen arbeider med egenvurdering og progresjon er det den pedagogiske dokumentasjonen som vektlegges, da den rommer mulighet for endring og utvikling av praksis.

Plan for arbeidet

I denne årsplanen har vi gitt noen punkter for egenvurdering innenfor viktige områder i barnehagens tilbud. Disse punktene skal brukes i barnehagens vurderingsarbeid og i tillegg sikre progresjon.

Se modellen under:

Progresjon i barnehagen

Vår barnehage skal være et sted som fremmer livsglede, humor, undring og medopplevelser. Barna skal oppleve å mestre sine hverdager og liv, i trygge omgivelser med rom for utforskning og sunne helsevaner. Barnehagen skal jobbe med livsmestring og helse i møte med rammeplanens fagområder.

Barn skal møtes med en holdning der de voksne søker å forstå hva som ligger bak barns atferds-uttrykk og støttes i å håndtere livene sine gjennom trygghet, relasjon og god følelsesregulering. Dette er i tråd med Kristiansand kommunes kompetanseprogram knyttet til en traumebevisst tilnærming og forebygging/avdekking av vold- og seksuelle overgrep.

Personalet skal ha et bevisst forhold til at barn kan være utsatt for omsorgssvikt, vold og seksuelle overgrep, og vite hvordan dette kan forebygges og oppdages.

Gjennom samtaleverktøyet «Kroppen er min» skal barna få mulighet til å kommunisere med voksne om krenkelser, grenser, hemmeligheter og trygghetspersoner.

Punkter for egenvurdering

Med utgangspunkt i barnehagens prioriteringer (utfordringsbildet), har vi valgt følgende punkter for egenvurdering av praksis:

1. Vi voksne er bevisste på at humor, tøysing og spontan glede stimulerer et godt fellesskap hvor trygghet og vennskap vokser.
2. Vi voksne er bevisste på at barnas følelser skal anerkjennes og ikke avledes. Vi hjelper barn til å forholde seg til egne og andres følelser, og til å sette ord på følelsene.
3. I løpet av barnehagedagen er vi voksne bevisste på å se hvert enkelt barn og spørre hvordan de har det
4. Vi voksne gir positive tilbakemeldinger til barna, og oppmuntrer dem til å hjelpe andre barn og til å si fine ting til hverandre i hverdagen.
5. Vi tar barnas uttrykk på alvor, og har klare rutiner for å innhente hjelp ved mistanke om at barn sliter med noe.
6. Vi bruker «printavle» for å illustrere hva som skal skje i løpet av dagen, slik at barna opplever å ha oversikt over egen hverdag.
7. Vi serverer måltider som tilberedes i barnehagen, som f.eks. består av brødmat med ulikt sunt pålegg, melk eller vann å drikke, varm mat med ulike grønnsaker og variert meny. Vi oppmuntrer og veileder barna til håndvask før måltider og etter dobesøk / bleieskift

Slik vil vi jobbe med vurdering og progresjon:

Når skal vi vurdere:

1. På planleggingsdager og personalmøtene gjennomgår vi jevnlig utvalgte egenvurderingspunkter.
2. Gjennom hele året samler personalet på praksisfortellinger som, sammen med egenvurderingspunktene i årsplanen, danner grunnlag for dokumentasjonen. Disse brukes også som utgangspunkt for faglige diskusjoner og evaluering.
3. Gjort-lært-lurt: pedagogisk diskusjon om daglig praksis, på personalmøter.
4. I forkant av planleggingsdagen i mai/juni avholdes et leder-møte hvor barnehagelærere, styrer/daglig leder skisserer en plan for fokus for kommende periode.
5. Planen gjennomgås med hele personalgruppa på planleggingsdagen, og alle kommer med innspill og ideer til den pedagogiske praksis i barnehagen, med fokus på «hva vi bør gjøre mer av»
6. Pedagogisk dokumentasjon: Vi bruker bl.a. pedagogisk analyse (PA) praksisfortellinger, observasjoner og bilder som redskap og utgangspunkt for den pedagogiske dokumentasjonen

Hvem skal delta i vurderingsarbeidet:

Barna (4-5 åringene) «Hva likte dere best å gjøre? Hva har dere lyst til å gjøre mer av? Hva synes dere de voksne er flinkest til? Hva annet synes dere de kan gjøre?»

Foreldrene: Tilbakemelding til personalet gjennom foreldreråd, foreldremøter, foreldresamtaler osv.

Personalet vurderer og evaluerer praksis jevnlig på avdelingsmøter og personalmøter

Ledergruppa; pedagoger, styrer/ daglig leder setter seg sammen først og sammenfatter det vi har gått igjennom med hele personalgruppa på planleggingsdager/personalmøter . Vi går igjennom praksis og punkter til egenvurdering. Det settes opp en prioriteringsliste som presenteres for resten av personalet.

Barn trenger å bli sett

for å forme seg selv

May Brit drugli

Hvordan tar vi med barns erfaringer og synspunkter inn i vårt vurderingsarbeid?

Personalet samtaler med- og observerer barna i det daglige, Vi spør barna om hvordan de har det, og bringer videre det de formidler til f.eks. personalmøter. Her diskuterer og vurderer personalet felles og avdelingsvise endringer ut fra barnas ønsker og behov. Dette fører til endring av praksis.

Oversikt over fagområdene

